

سرشناسه

: یوسفیان، مهدی، ۱۳۳۹ -

, MahdiYusufiyan

عنوان و نام پدیدآور

: درسنامه کلیات امامت : تبیینی جامع درباره امامت و جانشینی پیامبر

: اسلام صلی الله علیه و آله و سلم/مهدی یوسفیان.

: قم: حوزه علمیه قم، مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۹۷.

: ۳۱۶ص.

: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۲-۳۰۰-۱

: فیبا

: کتابنامه: ص. ۴۰۱.

: امامت

: Imamate

: امامت -- دفاعیه‌ها

: Imamate -- Apologetic works

: ۱۳۹۷ ۴۵۹/۲۲۲BP

: ۳۹۷/۲۵

: ۵۱۳۹۶۲۶

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

پادداشت

موضوع

موضوع

ه نوع

وضع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابخانه

مرکز تخصصی مهدویت

درسنامه کلیات امامت (تبیینی جامع درباره امامت و جانشینی پیامبر اسلام ﷺ)

• مؤلف: مهدی یوسفیان

• ناشر: انتشارات مرکز تخصصی مهدویت

• صفحه‌آرا: رضا فریدی

• طراح جلد: عباس فریدی

• نوبت چاپ: اول/ بهار ۱۳۹۷

• مجری چاپ: گروه فرهنگی آثار غدیر

• شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۲-۳۰۰-۱

• شمارگان: هزار نسخه

• قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

○ قم: انتشارات مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهلا/ کوچه امار (۲۲)/ بن بست شهید علیان پ ۴۴/

ص: پ ۱۱۹-۳۷۱۳۵، تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۱۴۴، ۰۲۵-۳۷۸۴۹۵۶۵ و ۰۲۵-۳۷۸۴۸۰۱ (داخلی ۱۳۳) / فاکس: ۰۲۵-۳۷۸۷۱۶۰

○ www.mahdir13.ir

○ entesharatmarkaz@chmail.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.Ketab.ir

فهرست مطالب

۱۴		مقدمه ناشی
۱۶		مقدمه
۱۷		درس اول: کلیات
۱۸		تبیین موضوع بحث
۱۹		ضرورت طرح بحث امامت
۲۰		تاریخچه بحث
۲۱		پیشینه بحث
۲۳		وجوب امامت
۲۵		امامت خاصه و عامه
۲۷		درس دوم: مفهوم شناسی
۲۸		مفهوم شناسی
۲۸		امام و امامت
۲۹		کاربردهای واژه امام در قرآن
۳۱		معنای اصطلاحی
۳۲		تعریف امامت در بیان دانشمندان اهل سنت
۳۳		تحلیل و بررسی
۴۰		خلیفه و خلافت
۴۱		ولی و ولایت
۴۲		وصی و وصایت
۴۷		درس سوم: رابطه نبوت و امامت
۵۰		راز ختم نبوت

درس چهارم: دلایل عقلی: قاعده لطف ۱ (تبیین قاعده لطف) ۵۷

دلایل عقلی امامت (ضرورت امامت در نگاه عقل) ۵۸

اول. قاعده لطف ۵۸

تعریف قاعده لطف ۵۹

اقسام لطف، محصل و مقرب ۶۱

برهان لطف و حکمت الهی ۶۲

درس پنجم: قاعده لطف ۲ (قاعده لطف و وجوب امامت) ۶۵

برهان لطف و وجوب امامت ۶۶

پیش فرض ها ۶۶

خاصیت بن اسلام ۶۶

استمرار هدايت ۶۶

لزوم امتثال تکالیف ۷۱

انسان، زندگی اجتماعی و حکومت ۷۲

انسان، ویژگی ها و خبرناری های او ۷۵

درس ششم: قاعده لطف ۳ (تبیین قاعده لطف و امامت) ۸۱

تبیین قاعده لطف و اثبات امامت ۸۲

تحلیل و بررسی ۸۶

تکمله ۸۷

ولایت خدا ۸۹

درس هفتم: قاعده لطف ۴ (بررسی شبهات ۱) ۹۳

بررسی چند شبهه ۹۴

یک. نارسایی استدلال به سیره عقلانیه ۹۴

دو. تعدد امام ۹۷

سه. کفایت خبر از پیامبر (و بحث قنوت) ۹۷

چهار. نصب الهی امام ۱۰۰

پنج. بدل داشتن امامت (عدم انحصار لطف در امام) ۱۰۲

درس هشتم: قاعده لطف ۵ (بررسی شبهات ۲) ۱۰۵

شش. امامت و احتمال وجود مفسده ۱۰۶

هفت. قاعده لطف و غیبت امام	۱۰۸
امامت ۲۵۰ ساله	۱۱۵
سخن پایانی	۱۱۷
درس نهم: سایر ادله عقلی	۱۲۱
دوم. ضرورت وجود کارشناس دینی	۱۲۲
سوم. همان حفظ شریعت	۱۲۷
چهارم. چالش‌های چشمگیر	۱۲۹
درس دهم: استدلال عقلی	۱۳۳
پنجم. اندام کامل	۱۳۴
تنوع استدلال	۱۳۵
برهان عرفانی	۱۳۵
دلیل دیگر بر لزوم انانیت	۱۳۶
تطبیق انسان کامل بر امام	۱۳۸
درس یازدهم: واسطه فیض	۱۴۱
ششم. واسطه فیض	۱۴۲
بیان اول: امام، تحقق بخش هدف خلقت	۱۴۳
بیان دوم: امام، واسطه پیدایش خلقت	۱۴۴
بیان سوم: امام، امان مردم	۱۴۵
درس دوازدهم: دلایل نقلی قرآنی ۱ (همراهی با صادقین)	۱۴۹
بررسی دلایل نقلی امامت	۱۵۰
الف. آیات امامت	۱۵۰
آیه اول: همراهی با صادقین	۱۵۰
دیدگاه مفسرین پیرامون آیه	۱۵۲
اشکالات	۱۵۶
درس سیزدهم: دلایل نقلی قرآنی ۲ (آیه اطاعت)	۱۵۹
آیه دوم: اطاعت از اولوا الامر	۱۶۰
دیدگاه مفسرین	۱۶۱

۱۶۲ مصداق اولوا الامر

۱۶۷ بیان چند روایت

۱۶۹ سوالات و شبهات

۱۷۵ درس چهاردهم: دلایل نقلی قرآنی (۳ آیه هادی)

۱۷۶ آیه سوم: وجود هادی برای هر قوم

۱۸۰ مصداق هادی

۱۸۳ درس پانزدهم: دلایل نقلی قرآنی (۴ آیه دعوت)

۱۸۴ آیه چهارم: دعوت مردم با امامشان در قیامت

۱۸۶ آیه پنجم: دعوت به سوی و توبه

۱۸۹ آیه ششم: جایگاه امام

۱۹۰ آیه هفتم: نور و صوب

۱۹۳ درس شانزدهم: دلایل نقلی روایی ۱ (حدیث معرفت)

۱۹۴ ب. روایات امامت

۱۹۴ ۱. حدیث معرفت

۱۹۵ الف) علم و معرفت

۱۹۶ ب) عمومیت از زمانی و افرادی

۱۹۶ ج) امام حی و حاضر

۱۹۶ د) مرگ جاهلیت

۱۹۷ ه) حقیقت معرفت

۱۹۸ و) حد معرفت

۲۰۱ درس هفدهم: دلایل نقلی روایی ۲ (حدیث ثقلین)

۲۰۲ ۲. حدیث ثقلین

۲۰۳ بحث اول: معنای ثقلین

۲۰۶ بحث دوم: صحت و تواتر

۲۰۶ بحث سوم: کیستی اهل بیت

۲۰۹ بحث چهارم: سنتی و عترتی

۲۱۰ بحث پنجم: نکات حدیث

درس هیجدهم: دلایل نقلی روایی ۳ (سایر روایات) ۲۱۳

۳. حدیث امان ۲۱۴

۴. حدیث سفینه ۲۱۹

۵. احادیث اضطرار به حجت ۲۲۰

درس نوزدهم: اوصاف امام ۱ (عصمت ۱) ۲۲۵

اوصاف امام ۲۲۶

عصمت ۲۲۷

مفهوم شناسی ۲۲۷

دیدگاه شیعه ۲۲۸

نشأ عصمت ۲۳۰

مراتب عصمت ۲۳۳

انکار عصمت ۲۳۴

درس بیستم: اوصاف امام ۲ (عصمت ۲) ۲۳۷

دلایل اثبات عصمت امام ۲۳۸

۱. برهان امتناع تسلسل ۲۳۸

بررسی اشکالات ۲۳۹

درس بیست و یکم: اوصاف امام ۳ (عصمت ۳) ۲۴۷

۲. برهان حفظ شریعت ۲۴۸

۳. حجیت کلام امام ۲۵۰

۴. اعتماد مردم ۲۵۰

۵. نقض غرض ۲۵۱

عصمت امام از منظر قرآن و روایات ۲۵۱

۱. آیه عهد ۲۵۱

درس بیستم و دوم: اوصاف امام ۴ (عصمت ۴) ۲۵۷

۲. اطاعت از اولوا الامر ۲۵۸

۳. همراهی با صادقین ۲۶۱

۴. تزکیه ۲۶۲

۵. حدیث ثقلین ۲۶۲

۶ مقام حجیت ۲۶۳

۷. مقام امامت ۲۶۳

درس بیست و سوم: اوصاف امام ۵ (عصمت ۵) ۲۶۷

مباحث جانبی ۲۶۸

راه تحقق عصمت ۲۶۸

راز عصمت ۲۶۹

عصمت و اختیار ۲۷۰

درس بیست و چهارم: اوصاف امام ۶ (علم ۱) ۲۷۳

انانیت علمی ۲۷۴

محورهای علمی علم امام ۲۷۴

علم امام از منظر قرآن ۲۷۵

ضرورت علم امام ۲۷۶

دیدگاه زیدیه ۲۷۶

دیدگاه اسماعیلیه ۲۷۷

دیدگاه اهل سنت ۲۷۷

دیدگاه شیعه امامیه ۲۷۸

نوع و کیفیت علم امام ۲۸۱

درس بیست و پنجم: اوصاف امام ۷ (علم ۲) ۲۸۵

علم امامان اهل بیت ۲۸۶

گستره علوم اهل بیت ۲۸۶

منابع علوم امامان اهل بیت ۲۹۰

ازدیاد علم امام و ارادی بودن آن ۲۹۳

درس بیست و ششم: اوصاف امام ۸ (افضلیت) ۲۹۶

ج. افضلیت ۲۹۶

شیعه امامیه و افضلیت مطلق ۲۹۶

امامت مفضول قبیح است ۲۹۷

بررسی اشکالات ۲۹۸

قرآن و افضلیت امام ۳۰۱

درس بیست و هفتم: شؤون امام ۱ (مرجعیت ۱)	۳۰۳
شئون و مناصب امام	۳۰۴
الف. مرجعیت دینی و علمی	۳۰۵
ضرورت وجود مرجع دینی و علمی	۳۰۵
اهل سنت و نیازمندی به مرجعیت دینی	۳۰۶
دلایل قرآنی مرجعیت اهل بیت	۳۰۷
درس بیست و هشتم: شؤون امام ۲ (مرجعیت ۲ و رهبری)	۳۱۷
دلایل رهبری مرجعیت دینی و علمی اهل بیت	۳۱۸
ب. رهبری سیاسی جامعه	۳۲۱
دیدگاه امامیه	۳۲۲
۱. حفظ امام اجتماعی مسلمانان	۳۲۲
۲. برقراری امنیت اجتماعی	۳۲۲
۳. تکالیف اجتماعی	۳۲۲
۴. اجرای حدود الهی	۳۲۳
دیدگاه اهل سنت	۳۲۳
درس بیست و نهم: شؤون امام ۳ (ولایت ۳)	۳۲۷
ج. ولایت تکوینی و تشریعی	۳۲۸
انواع ولایت	۳۲۹
مراتب ولایت تکوینی	۳۳۱
درس سی ام: شؤون امام ۴ (ولایت ۴)	۳۳۵
ولایت اهل بیت	۳۳۶
تکیه گاه تصرف تکوینی	۳۴۲
درس سی و یکم: شؤون امام ۵ (خلافت)	۳۴۵
د. خلافت الهی	۳۴۶
انواع خلافت	۳۴۶
محدوده خلافت	۳۴۷
تذکر	۳۵۰
سر خلافت	۳۵۲

شرایط خلیفه.....	۳۵۳
تعیین خلیفه.....	۳۵۳
استمرار خلافت.....	۳۵۵

درس سی و دوم: نص و انتخاب در نگاه فریقین ۱..... ۳۵۷

انتصاب و انتخاب در نگاه فریقین.....	۳۵۸
دیدگاه امامیه (نص و انتصاب).....	۳۵۹
دیدگاه اسماعیلیه.....	۳۶۰
دیدگاه زیدیه (نص و دعوت).....	۳۶۱
دیدگاه اهل سنت (ربیعیت و انتخاب).....	۳۶۳
استدلال شیعه امامیه بر لزوم نص در تعیین امام.....	۳۶۳
۱. صفات امام.....	۳۶۳
۲. سیره پیغمبر.....	۳۶۴
۳. عدم مشروعیت روش انتخاب.....	۳۶۶
۴. امامت، خلافت از امام.....	۳۶۷
۵. امامت، عهد الهی.....	۳۶۷

درس سی و سوم: نص و انتخاب در نگاه فریقین ۲..... ۳۷۱

استدلال اهل سنت بر انتخاب.....	۳۷۲
الف) عدم وجود نص.....	۳۷۳
یک. شواهد تاریخی.....	۳۷۳
دو. عدم احتجاج بر نص.....	۳۷۵
سه. امامت و سایر فرائض.....	۳۷۵

درس سی و چهارم: نص و انتخاب در نگاه فریقین..... ۳۷۷

بررسی و نقد.....	۳۷۸
یکم. وجود نصوص متعدد.....	۳۷۸
دوم. احتجاج به نصوص.....	۳۸۶
سوم. عدم امکان قیام علیه ابوبکر.....	۳۸۸
چهارم. امامت و سایر فرائض.....	۳۸۹
پنجم. قرائن و شواهد.....	۳۸۹

ب) رفتار صحابه.....	۳۹۱
ج) تعارض نصوص امامت.....	۳۹۲
کتابنامه.....	۴۰۱

مقدمه ناشر

بحث پیرامون امامت، فقط گفتگو درباره یک حاکم اجتماعی و سرپرست جامعه نیست؛ بلکه سخن درباره کسی است که به عنوان خلیفه و جانشین رسول خدا، امامت مسلمین را به عهده می‌گیرد. واقعیت آن است که وجوب وجود امام و نظام امامت اگرچه مورد اتفاق دو گروه شیعه و اهل سنت است، ولی ماهیت و تعریفی که پیرامون حقیقت امامت پذیرفته شده متفاوت است. سیره امام را در جایگاه جانشینی پیامبر، عهده‌دار اموری می‌دانند که بر دوش پیامبر بود، البته به جز اختصاصات پیامبر (در حالی که مراد متکلمین اهل سنت از ریاست عامه در امور دین و دنیا رهبری فراگیر امام فقط در حوزه امور اجرایی و اجتماعی است).

در اندیشه شیعه، امامت عهدی الهی بوده و مأموریت امام آسمانی است. امام را باید جانشین پیامبر اسلام و امامت را ادامه نبوت و رسالت دانست. وظیفه اصلی امام در نظام دینی و الهی اسلام آن است که مردم را در مسیر دین و عمل به تکامل و قرب به خدا هدایت و مدیریت کند و رهبری و حاکمیت سیاسی یکی از شئون و کارکردهای او محسوب می‌شود. امامت یعنی انسانی در حدی قرار بگیرد که به واسطه او یک انسان کامل باشد که این انسان کامل به تمام وجودش می‌تواند پیشوای دیگران باشد.

هویت مکتب شیعه با امامت پیشوایان آسمانی به عنوان واسطه بین عرصه و قدرت در هر زمان عجین شده است. حقیقت شیعه یعنی اعتقاد به وجود حجت الهی در هر زمان. شیعه با اعتقاد به امامت گره خورده است و با این طرح، راه خویش را در تاریخ آغاز کرده و در این راه رنج‌ها برده است. و آن قدر که در این راه جان‌فشانی شد، در مورد هیچ یک از دیگر آموزه‌های دین، فداکاری نشده است. این اهتمام، از آن‌جا برخاسته که بنا بر سخن

خدا در قرآن، امام مکمل دین و متمم همه‌ی نعمت‌هایی است که خداوند در هستی قرار داده است. (مآئده/۳)

نوشتار پیش رو، تبیینی از بحث امامت از منظر شیعه، متناسب با سرفصل‌های آموزشی مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم می‌باشد که با همکاری «پژوهشکده مهدویت و موعودگرایی» تدوین گردیده است. امید است این کتاب گامی مفید و مستدل برای نشر معارف مکتب شیعه باشد.

مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم

مهرماه ۱۳۹۶

قدمه

امامت اهل بیت بی‌بدیل‌ترین هدیه و عنایتی است که از طرف پروردگار مهربان به پیامبر خاتم الزمان شد تا به عنوان ثقل دوم میراث پیامبر در کنار قرآن کریم، راه‌گشای زندگی بشر باشد. لا‌اُموی که در منظومه معارف دین چون خورشید تابنده‌ای درخشیده و سراج نبیران شاه کمال و سعادت است.

نوشتار پیش رو، اثری ناچیز، برگرفته از تلاش سخت و پیگیر علمای شیعه است که در طول قرون متمادی و در درون سخت و پُر آشوب عصر غیبت آخرین حجت الهی و پیشوای آسمانی حضرت امام مه‌سین در تبیین معارف دینی بودند. نویسندگان با اعتقاد به اینکه اندیشمندان شیعه حق مطالب را در زمینه تبیین مباحث امامت ادا کرده و حجت را بر همگان تمام کرده‌اند، استفاده فراوانی از کلمات آنان در این نوشتار برده است؛ که علو درجات و همنشینی با اولیای ابرار الهی را باستان خواستارم. و برای استاد بزرگوارم حضرت حجت الاسلام و المسلمین علی ربانی گامی که از اندیشه و سخن ایشان در این کتاب بیشترین استفاده‌ها را بردم بالاترین توفیقات خداوند را مسئلت دارم.

این کتاب بر اساس درخواست مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم و مطابق با سرفصل‌های آموزشی آن مؤسسه علمی برای سطح ۳ نگارش یافته است. امیدوارم به عنوان خدمتی هرچند ناچیز به آستان مقدس حضرت ولی عصر امام زمان (عج) مورد قبول واقع شده و گامی در راستای تبیین و ترویج معارف دین قرار گیرد.

تابستان ۱۳۹۵